

با درخت دانش، گام به گام پیشرفت خود را ارزیابی کنید.

گام اول: میزان تسلط خود را با رنگ مشخص کنید.
 آبی: خیلی خوب
 سبز: خوب
 زرد: مسلط نیستم.
گام‌های بعدی: اگر گام اولتان زرد بود، در نوبت‌های بعدی مطالعه و تمرین، در صورتی که پیشرفت کردید می‌توانید خانه‌های سبز یا آبی را رنگ کنید.

روش مطالعه در جغرافیا

سؤالات کلیدی

- کجا مکان وقوع پدیده
- چه چیز ماهیت پدیده
- چرا علت وقوع پدیده
- چه موقع: زمان وقوع پدیده

آبی سبز زرد

مراحل پژوهش جغرافیایی

- طرح سؤال و بیان مسئله
- تدوین فرضیه
- پردازش اطلاعات
- نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها

آبی سبز زرد

کلید واژه‌ها:

سؤالات جغرافیایی: کجا، چه چیز، چرا، به موقع، چه کسانی، چه طور
مراحل پژوهش جغرافیایی: طرح سؤال و بیان مسئله، تدوین فرضیه،
جمع‌آوری اطلاعات، پردازش اطلاعات، نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها

روش مطالعه در جغرافیا

(درس دوم)

روش مطالعه جغرافیا

می‌دانیم که هدف جغرافیا راهنمایی انسان و کمک به او در زندگی است. جغرافیا از یافته‌های علوم مختلف بهره می‌گیرد و با دید ترکیبی به کشف اصول و قوانین کلی حاکم بر روابط پدیده‌ها می‌پردازد. که نتیجه‌ی آن گسترش دانش و شناخت ویژگی‌های مورد مطالعه است.

بیشتر بدانیم

جغرافیا علمی است که با انتخاب یک روش علمی به طرح یک سلسله پرسش‌ها پیرامون مکان‌های روی زمین و ارتباط آن‌ها با مردمی که در آن زندگی می‌کنند، می‌پردازد.

* در سال‌های اخیر بسیاری از استان‌های غربی و جنوبی کشورمان به علت تداوم خشکسالی و بی‌توجهی به تثبیت خاک در فصل تابستان با آلودگی هوا و طوفان‌های گردوغبار مواجه هستند.

* علت این آلودگی وجود ریزگردهای بیش از حد مجاز در هواست. بی‌توجهی انسان به محیط زیست خود مشکلات عدیده‌ای از جمله آلودگی هوا را سبب شده است.

* به‌طور مثال می‌توان از برداشت بی‌رویه از سفره‌های آب زیرزمینی، بوته‌کشی، چرای بی‌رویه دام، تخریب مراتع و جنگل‌ها و از بین رفتن دریاچه‌ها، باتلاق‌ها و واحه‌ها را نام برد که فرسایش خاک را به همراه داشته است.

سؤالات کلیدی در جغرافیا

پرسش‌های جغرافیایی معمولاً با طرح ۶ سؤال اساسی شروع می‌شود.

با توجه به متن بالا سؤالات زیر مطرح و پاسخ داده می‌شود.

۱- کجا؟ مکان وقوع پدیده‌ی مورد بررسی قرار می‌گیرد. (استان‌های غربی و جنوب کشورمان)

۲- چه چیز؟ ماهیت پدیده بررسی می‌شود. (وجود ریزگردها)

۳- چرا؟ علت وقوع پدیده‌ی مورد بررسی قرار می‌گیرد. (تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر)

۴- چه موقع؟ زمان وقوع پدیده‌ی مورد بررسی قرار می‌گیرد. (فصل گرم سال)

۵- چه کسانی؟ فعالیت‌های انسان در رابطه با وقوع پدیده بررسی می‌شود. (بی‌توجهی به تثبیت خاک)

۶- چه‌طور؟ بررسی سیر تکوین و تحول پدیده مطالعه می‌شود. (بهره‌برداری نادرست از محیط)

شیوه‌ی مطالعه در جغرافیا

* تحقیق و پژوهش برای آگاهی و شناخت مجهولات و بی‌بردن به مسائل ناشناخته صورت می‌گیرد. انسان همواره سعی می‌کند تا حقایق را کشف کند و همین امر یکی از عوامل پیشرفت او در زندگی می‌باشد.

بیشتر بدانیم

* انسان همواره برای رسیدن به هدف و حل مشکلات خود راه‌های مختلف را جستجو و تجربه می‌نماید، تا مناسب‌ترین راه و روش را انتخاب کند. بنابراین روش تحقیق عبارت است از: به کارگیری راه و روش خاص، که اطلاعات مناسب‌تر و بیش‌تر را درباره‌ی موضوع مورد مطالعه فراهم نموده و عوامل و علل مرتبط با آن را مشخص نماید.

مراحل یک پژوهش جغرافیایی: جغرافیدان برای رسیدن به پاسخ مسائلی که با آن‌ها روبه‌رو است، مراحل زیر را طی می‌کند:

گام اول: طرح سؤال

بیشتر بدانیم

ابتدا پرسش یا پرسش‌هایی مطرح می‌شود. عواملی مانند کنجکاوی، علاقه و تجربه‌ی شخصی، مطالعه‌ی آثار دیگران، نیازهای فردی و اجتماعی سبب می‌شود که پرسش اولیه در ذهن به وجود آید.

◀ **نکته:** در بیان مسئله باید مسئله‌ی مورد تحقیق مشخص شده و محقق متوجه شود که ناشناخته و مجهول او چیست و چه چیزی را باید معلوم کند.

- * پژوهشگر در بیان مسئله باید توجه داشته باشد که مسئله واضح و روشن، محدود و مشخص، مهم و جدید باشد.
- * بهتر است صورت مسئله به شکل سؤال‌ی نوشته و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
- * اهداف و اهمیت پژوهش به مراحل مختلف تحقیق گفته می‌شود که جهت تحقیق را طراحی و تنظیم می‌کند.
- * پژوهشگر لازم است برای کسب اطلاعات بیش‌تر آثار و نتایج پژوهشگران دیگر را مطالعه کند. او با این کار نسبت به موضوع مورد پژوهش خود اطلاعات بیش‌تری پیدا می‌کند و متوجه می‌شود موضوع مورد تحقیق جدید است یا قبلاً مورد بررسی قرار گرفته است.

گام دوم: تدوین فرضیه

- * فرضیه، پاسخ پیشنهادی و احتمالی به پرسش تحقیق است.
- * فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است؛ زیرا فرضیه‌های مطرح شده به فعالیت‌ها جهت می‌دهد؛ بنابراین پژوهشگر حدس و پیش‌بینی‌های خود را در مورد موضوع پژوهش با توجه به داشته‌ها و یافته‌هایش مطرح می‌کند.
- * فرضیه‌هایی که پژوهشگر ارائه می‌کند، با توجه به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهش متفاوت است.

گام سوم: جمع‌آوری اطلاعات

پس از تدوین فرضیه عمده‌ترین کار تحقیق جمع‌آوری داده‌هاست که ممکن است از طریق مختلف انجام شود.

روش‌های گردآوری اطلاعات عبارت‌اند از:

۱- روش کتابخانه‌ای

۲- روش میدانی

روش کتابخانه‌ای: این روش در تمامی پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در برخی از آن‌ها تمام اطلاعات مورد نیاز از روش کتابخانه‌ای به دست می‌آید و یا فقط بخشی از پژوهش در آن‌جا انجام می‌شود.

در روش کتابخانه‌ای، نقشه‌ها، آمارنامه، مقاله‌ها، مطبوعات، عکس‌های هوایی و تصاویر ماهواره‌ای و نرم‌افزارهای رایانه‌ای از منابع گردآوری اطلاعات محسوب می‌شوند.

روش میدانی: گاهی محقق نمی‌تواند از طریق روش کتابخانه‌ای اطلاعات مورد نیاز خود را به دست آورد در نتیجه او ناگزیر می‌شود از محیط‌های مختلف بازدید کند و به‌صورت مستقیم اطلاعات مورد نیاز خود را گردآوری کند. جمع‌آوری اطلاعات از طریق میدانی به روش کتابخانه‌ای الویت دارد.

روش میدانی شامل: ۱- پرسش‌نامه ۲- مصاحبه ۳- مشاهده

پرسش‌نامه: از مقداری پرسش کتبی تشکیل شده که پاسخ دهنده می‌تواند به صورت حضوری، غیرحضوری به آن‌ها پاسخ دهد. گاهی پرسش‌های مربوط به پژوهش به شکل مستقیم یا غیرمستقیم مطرح می‌شود.

مصاحبه: روشی است که اطلاعات مورد نیاز تحقیق از طریق ارتباط مستقیم بین جغرافی‌دان با پاسخگو به دست می‌آید. **مشاهده:** گاهی امکان استفاده از پرسش‌نامه یا انجام مصاحبه وجود ندارد و از طریق منابع کتابخانه‌ای نیز مطالب مرتب‌یافت نمی‌شود. در چنین وضعیتی جغرافی‌دان با مراجعه به مکان مورد مطالعه و مشاهده‌ی مستقیم یافته‌های خود را به شکل‌های مختلف ثبت می‌کند.

گام چهارم: پردازش اطلاعات

بعد از جمع‌آوری داده‌ها کار پردازش داده‌ها یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با موضوع تحقیق آغاز می‌شود.

بیشتر بدانیم

- * کار پردازش داده‌ها به صورت دستی و ماشینی انجام می‌شود.
- * در پردازش اطلاعات از علم آمار استفاده می‌کنند طبقه‌بندی داده‌ها یکی از ساده‌ترین و اساسی‌ترین روش‌های پردازش و تحلیل اطلاعات می‌باشد که کار استنتاج و استدلال را برای ما ساده می‌کند.

گام پنجم: نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها

در مرحله‌ی آخر پژوهشگر با تجزیه و تحلیل اطلاعات و ارائه‌ی دلایل علمی و منطقی باید بتواند به طور حتم یا احتمال زیاد فرضیه را رد و یا تأیید کند.

- * اگر فرضیه تأیید شود به ارائه‌ی پیشنهادهای جدید منجر می‌شود و گاه ممکن است سؤالات جدیدی را به وجود آورد.
- * رد فرضیه به معنای شکست پژوهش و پژوهشگر نیست بلکه موضوعی را اثبات و از طرح مجدد آن جلوگیری شده است.

سوالات تشریحی

ردیف	«سوالات»	نمره
۲۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید: الف) بهتر است صورت مساله به شکل نوشته شود. ب) در تمامی پژوهش‌های علمی برای گردآوری اطلاعات، روش مورد استفاده قرار می‌گیرد.	۰/۵
۲۲	سؤال کجا با کدام رکن اساسی جغرافیا سروکار دارد؟	۰/۷۵
۲۳	سؤال چه چیز، بر چه موضوعی دلالت دارد؟ (با مثال)	۱
۲۴	تفاوت سؤال «چرا» و «چطور» در جغرافیا را بنویسید.	۱
۲۵	در رابطه با آلودگی هوا بی‌توجهی به تثبیت خاک چه سؤالی را در جغرافیا مطرح می‌کند؟ در یک سطر بنویسید.	۱/۵
۲۶	علت طرح سؤال چه موقع در جغرافیا چیست؟	۱
۲۷	چرا انسان تلاش می‌کند نسبت به ناشناخته‌ها، آگاهی و شناخت پیدا کند؟	۱
۲۸	پژوهشگر برای دستیابی به شناخت و آگاهی از مسأله‌ای که در ذهنش پدید آمده است، باید مسأله‌ی خود را چگونه بیان کند؟	۰/۵
۲۹	نکته‌ی مورد توجه در طرح سؤال و بیان مسأله چیست؟ و چه کمکی به پژوهشگر می‌کند؟	۲
۳۰	گام دوم پژوهش جغرافیایی را نام ببرید و دلیل اهمیت آن را بیان کنید.	۱
۳۱	فرضیه‌های ارائه شده توسط پژوهشگر به چه عواملی بستگی دارد؟	۰/۷۵
۳۲	چهار مورد از منابع گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای را نام ببرید.	۱/۵
۳۳	پژوهشگر تغییرات جمعیتی یک شهر و رشد فیزیکی شهر را از طریق کدام مورد بررسی قرار می‌دهد؟	۰/۷۵
۳۴	روش میدانی گردآوری اطلاعات را توضیح دهید.	۱
۳۵	ابزارهای گردآوری میدانی را نام ببرید.	۰/۷۵
۳۶	گام چهارم از مراحل پژوهش جغرافیایی را توضیح دهید.	۱/۵
۳۷	عبارات غلط را مشخص و اصلاح کنید. الف) درصد تغییرات جمعیت و درصد شاغلان در یک دهه را با روش میدانی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند. ب) بین تقاضای نیروی کار در شهر و جذب جمعیت در آن، رابطه مستقیم وجود دارد. ج) در طرح سوال باید عبارات به صورت خبری و کلی مطرح شود.	۱
۳۸	کدام مرحله از پژوهش، آخرین گام نامیده می‌شود؟ مهم‌ترین فعالیت پژوهش در این مرحله را بیان کنید.	۱
۳۹	در آخرین مرحله از پژوهش، پژوهشگر چگونه می‌تواند فرضیه‌ی خود را رد نموده یا تأیید نماید؟	۰/۷۵
۴۰	چرا در صورت رد فرضیه، پژوهشگر نباید دلسرد شود و پژوهش خود را بیهوده بیندازد؟	۰/۷۵
	جمع کل	۲۰

سوالات تستی

(کتاب درسیه سوال کلیدی در جغرافیا)

۲۱. سؤال کجا، با رکن اساسی جغرافیا یعنی:

- ۱) چرا پدیده‌ها در مکان به وقوع می‌پیوندند.
- ۲) مکان وقوع پدیده‌ها سروکار دارد.
- ۳) چگونگی وقوع پدیده‌ها سروکار دارد.
- ۴) علت وقوع پدیده‌ها سروکار دارد.

(کتاب درسیه سوال کلیدی در جغرافیا)

۲۲. در رابطه با آلودگی هوا کدام گزینه بر ماهیت پدیده یا مسئله دلالت دارد؟

- ۱) چه چیز، وجود ریزگردهای بیش از حد مجاز در هوا
- ۲) چه چیز، تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر
- ۳) چه چیز، بی‌توجهی به تثبیت خاک
- ۴) چه چیز، از بین رفتن دریاچه‌ها، باتلاق‌ها، واحدها

(کتاب درسیه سوال کلیدی در جغرافیا)

۲۳. کدام گزینه در رابطه با علت آلودگی هوا صحیح‌تر می‌باشد؟

- ۱) بی‌توجهی به تثبیت خاک
- ۲) تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر
- ۳) وجود ریزگردهای بیش از حد مجاز
- ۴) از بین رفتن دریاچه‌ها، قطع درختان، از بین رفتن مرتع

(کتاب درسیه سوال کلیدی در جغرافیا)

۲۴. در چه فصلی استان‌های غربی و جنوب کشورمان با ریزگردهای بیش از حد مجاز در هوا مواجه می‌شوند؟

- ۱) فصل بهار به علت رطوبت زیاد
- ۲) فصل زمستان به علت سرمای بیش از حد هوا
- ۳) فصل تابستان به علت گرمای هوا
- ۴) فصل پاییز به علت رطوبت ناچیز در هوا

(کتاب درسیه سوال کلیدی در جغرافیا)

۲۵. کدام سؤال زمینه‌های به‌وجود آورنده‌ی پدیده آلودگی هوا را مطرح می‌کند؟

- ۱) کجا، مکان وقوع پدیده
- ۲) چه چیز، ماهیت پدیده
- ۳) چه موقع، زمان وقوع پدیده
- ۴) چطور، سیر تکوین و تحول پدیده

(کتاب درسیه شیوه‌ی مطالعه در جغرافیا)

۲۶. چه عاملی سبب می‌شود تا انسان تلاش کند نسبت به ناشناخت‌ها آگاهی و شناخت پیدا کند؟

- ۱) حس کنجکاوی انسان درباره جهان و زندگی و مسائل گوناگون
- ۲) احساس نیاز انسان برای برقراری ارتباط با محیط
- ۳) شناسایی منابع و ظرفیت‌ها برای بهره‌برداری
- ۴) استفاده عاقلانه از محیط برای تامین نیازها

(کتاب درسیه شیوه‌ی مطالعه در جغرافیا)

۲۷. اولین و آخرین گام پژوهش جغرافیایی در جغرافیا کدام یک از گزینه‌های زیر است؟

- ۱) تدوین زمینه - پردازش اطلاعات
- ۲) طرح سؤال و بیان مسئله - نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها
- ۳) جمع‌آوری اطلاعات - پردازش اطلاعات
- ۴) طرح سؤال و بیان مسئله - جمع‌آوری اطلاعات

(کتاب درسیه طرح سؤال و بیان مسئله)

۲۸. پژوهشگر باید مسئله خود را به چه صورت بیان کند؟

- ۱) سؤالی و روشن
- ۲) خبری و کلی
- ۳) سؤالی و کوتاه
- ۴) واضح و روشن

(کتاب درسیه طرح سؤال و بیان مسئله)

۲۹. بهتر است صورت مسئله به چه شکلی مطرح شود؟

- ۱) سؤالی نوشته و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
- ۲) خبری نوشته و از عبارات جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
- ۳) سؤالی نوشته و از عبارات خبری یا جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
- ۴) خبری نوشته شود و از عبارات جزئی و معلوم استفاده شود.

(کتاب درسیه طرح سؤال و بیان مسئله)

۳۰. نکته‌ی قابل توجه در طرح سؤال و بیان مسئله کدام یک از گزینه‌های زیر است؟

- ۱) پژوهشگر باید دانش و تجربه لازم برای پژوهش را داشته باشد.
- ۲) پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد.
- ۳) پژوهشگر باید منابع مورد نیاز خود را در اختیار داشته باشد.
- ۴) پژوهشگر باید زمینه علاقه‌مندی و حس کنجکاوی نسبت به مسئله را داشته باشد.

۳۱. پژوهشگر با مطالعه‌ی سابقه و پیشینه‌ی مسئله و نتایج پژوهش دیگران نسبت به موضوع اطلاعات بیش‌تری پیدا می‌کند و مهم‌تر از همه پی می‌برد.....
- (کتاب‌درسه-طرح‌سؤال‌و‌پایان‌مسئله)
- سؤالی که برایش پیش آمده جدید است و قبلاً مطرح نشده است.
 - سؤالی که برایش پیش آمده مهم است و قبلاً مطرح شده است.
 - سؤالی که برایش پیش آمده مورد مطالعه پژوهشگران زیادی بوده است.
 - سؤالی که برایش پیش آمده اهمیت چندانی ندارد و قبلاً پاسخ داده شده است.
۳۲. کدام گزینه در ارتباط با تدوین فرضیه صحیح می‌باشد؟
- (کتاب‌درسه-تدوین فرضیه)
- پژوهشگر با توجه به مسئله خود پاسخ‌های کاملی را ارائه می‌دهد.
 - پژوهشگر برای پاسخگویی به مسئله اطلاعات مورد نیاز را گردآوری می‌کند.
 - یکی از مسائل حساس پژوهش است و نقش راهنما را دارد و به فعالیت جهت می‌دهد.
 - در این مرحله پژوهشگر اطلاعات را طبقه‌بندی کرده و به مسئله خود پاسخ قطعی می‌دهد.
۳۳. فرضیه‌هایی که پژوهشگر ارائه می‌دهد به چه عواملی بستگی دارد؟
- (کتاب‌درسه-تدوین فرضیه)
- میزان دانش، تجربه، ابتکارات
 - میزان سوابق پژوهشی، خلاقیت و تجربیات
 - میزان تجربیات، ابتکارات، سوابق پژوهشی
 - میزان دانش، تجربیات، سوابق پژوهشی
۳۴. جمع‌آوری اطلاعات از چند روش به دست می‌آید و کدام روش در تمام پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد؟ (کتاب‌درسه-جمع‌آوری اطلاعات)
- میدانی، مشاهده - میدانی
 - کتابخانه‌ای، میدانی - کتابخانه‌ای، پرسشنامه - پرسشنامه
 - کتابخانه‌ای، میدانی - کتابخانه‌ای
 - میدانی، مصاحبه - میدانی
۳۵. کدام یک از گزینه‌های زیر به‌ترتیب گام دوم و چهارم پژوهش جغرافیایی را نشان می‌دهد؟
- (کتاب‌درسه-جمع‌آوری اطلاعات)
- طرح سوال و بیان مسئله - پردازش داده‌ها
 - تدوین فرضیه - پردازش اطلاعات
 - تدوین فرضیه - جمع‌آوری اطلاعات
 - جمع‌آوری اطلاعات - نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها
۳۶. به‌ترتیب سالنامه‌ی آماری - مصاحبه - تصاویر ماهواره‌ای - رایانه و پرسش‌نامه از منابع و ابزار کدام روش جمع‌آوری اطلاعات می‌باشد؟
- (کتاب‌درسه-جمع‌آوری اطلاعات)
- کتابخانه‌ای - میدانی - کتابخانه‌ای - کتابخانه‌ای - میدانی
 - کتابخانه‌ای - میدانی - کتابخانه‌ای - کتابخانه‌ای - میدانی
 - کتابخانه‌ای - میدانی - کتابخانه‌ای - کتابخانه‌ای - میدانی
 - کتابخانه‌ای - میدانی - کتابخانه‌ای - کتابخانه‌ای - میدانی
۳۷. پردازش اطلاعات یعنی:
- (کتاب‌درسه-پردازش اطلاعات)
- جمع‌آوری و طبقه‌بندی اطلاعات
 - حفظ اطلاعات مرتبط با موضوع و حذف اطلاعات غیرضروری
 - تجزیه و تحلیل اطلاعات برای نتیجه‌گیری
 - انتخاب روش مناسب در گردآوری اطلاعات
۳۸. در گام پنجم پژوهشگر چگونه پاسخ مسئله‌ی پژوهش را می‌یابد؟
- (کتاب‌درسه-نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها)
- با استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات
 - با مقایسه اطلاعات جمع‌آوری شده
 - با تلفیق اطلاعات و تحلیل آن‌ها
 - با تجزیه و تحلیل اطلاعات
۳۹. پژوهشگر بر چه اساس می‌تواند فرضیه‌های خود را رد یا تأیید کند؟
- (کتاب‌درسه-نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها)
- از طریق جمع‌آوری اطلاعات
 - با توجه به دانش و تجربیات خود
 - با ارائه دلایل علمی و منطقی
 - با مطالعه‌ی آثار و نتایج پژوهشگران
۴۰. کدام گزینه در ارتباط با گام پنجم صحیح است؟
- (کتاب‌درسه-نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادها)
- رد فرضیه به معنای شکست پژوهش و پژوهشگر است؛ زیرا نتوانسته دلایل منطقی ارائه دهد.
 - رد فرضیه به معنای شکست پژوهش و پژوهشگر نیست؛ زیرا به کسانی که با این سؤال مواجه شده‌اند پاسخ می‌دهند.
 - رد فرضیه به معنای شکست پژوهش و پژوهشگر است؛ زیرا موضوع جدیدی را بیان نمی‌کند.
 - رد فرضیه به معنای شکست پژوهش و پژوهشگر نیست؛ زیرا پژوهشگر تلاش خود را انجام داده است.

۲۱. الف) سؤالی (ب) کتابخانه‌ای

۲۲. سؤال کجا با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده‌ها سرو کار دارد.

۲۳. سؤال چه چیز بر ماهیت هر پدیده یا مسئله دلالت دارد؛ مثال چه اتفاقی رخ داده است؟

۲۴. چرا، به علت وقوع پدیده می‌پردازد در حالی که چه‌طور به بررسی مسیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد.

۲۵. سؤال چه کسی یا چه کسانی در واقع انسان و روابط او را با محیط مورد بررسی و توجه قرار می‌دهند؟

۲۶. با طرح چه موقع جغرافیا به روند زمانی موضوعات می‌پردازد. چه زمانی این پدیده شدت می‌گیرد.

۲۷. حس کنجکاوی انسان درباره جهان و زندگی و مسائل گوناگون آن.

۲۸. مسئله خود را باید واضح و روشن بیان کند.

۲۹. نکته مورد توجه این است که پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد. مطالعه سابقه و پیشینه مساله و نتایج پژوهش دیگران مورد نیاز پژوهشگر است. او با این کار نسبت به موضوع، اطلاعات بیش‌تری پیدا می‌کند و مهم‌تر از همه، پی می‌برد سؤالی که برایش پیش آمده قبلاً پاسخ داده شده است یا خیر.

۳۰. گام دوم تدوین فرضیه است. فرضیه سازی یکی از مراحل حساس پژوهش می‌باشد زیرا فرضیه‌ها در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌هایی جهت می‌دهد که قرار است انجام شود.

۳۱. فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی در دسترس او بستگی دارد.

۳۲. نقشه - رایانه - سالنامه‌ی آماری - تصاویر ماهواره‌ای - عکس هوایی (چهار مورد)

۳۳. پژوهشگر با مراجعه به سالنامه آماری تغییرات جمعیتی یک شهر و با کمک عکس‌های هوایی و تصاویر ماهواره‌ای رشد فیزیکی شهر را بررسی می‌کند.

۳۴. پژوهشگر برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون برود و با مراجعه به افراد یا محیط و برقراری ارتباط مستقیم با مکان مورد مطالعه به گردآوری اطلاعات بپردازد.

۳۵. پرسش‌نامه، مصاحبه و مشاهده از جمله ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی است.

۳۶. گام چهارم پردازش اطلاعات، پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات مرحله پردازش یعنی حذف اطلاعات غیرضروری و حفظ اطلاعات مرتبط با پژوهش است.

۳۷. الف) غلط از روش آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. ج) غلط در طرح سؤال باید از عبارات خبری و کلی جلوگیری شود.

۳۸. گام پنجم نتیجه‌گیری پژوهشگر با تجزیه و تحلیل اطلاعات پاسخ مسئله پژوهش را می‌یابد.

۳۹. پژوهشگر با ارائه دلایل علمی و منطقی به تایید یا رد فرضیه یا فرضیه‌های خود می‌پردازد.

۴۰. زیرا این پژوهش به کسانی که با این سؤال مواجه شده‌اند پاسخ می‌دهد و از طرح دوباره‌ی آن جلوگیری می‌کند.

پاسخ سوالات تست

۳۱. گزینه ۱
پژوهشگر با مطالعه سابقه و پیشینه مسئله و نتایج پژوهش دیگران و موضوع اطلاعات بیش‌تری پیدا می‌کند و مهم‌تراز همه پی می‌برد. سوالی که برایش پیش آمده جدید است و قبلاً مطرح نشده است.
۳۲. گزینه ۳
فرضیه یکی از مراحل حساس پژوهش است و نقش راهنما را دارد و به فعالیت‌ها جهت می‌دهد.
۳۳. گزینه ۴
فرضیه‌های پژوهشگر به میزان دانش، تجربیات و سوابق پژوهشی او بستگی دارد.
۳۴. گزینه ۲
جمع‌آوری اطلاعات به دو روش کتابخانه‌ای و میدانی انجام می‌شود و روش کتابخانه‌ای در تمامی پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۳۵. گزینه ۳
تدوین فرضیه دومین گام و پردازش اطلاعات گام چهارم شیوه مطالعات جغرافیا می‌باشد.
۳۶. گزینه ۱
سالنامه آماری، تصاویر ماهواره‌ای، رایانه روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و مصاحبه، پرسشنامه روش گردآوری اطلاعات از طریق روش میدانی می‌باشد.
۳۷. گزینه ۲
پردازش اطلاعات یعنی حفظ اطلاعات مرتبط با موضوع و حفظ اطلاعات غیرضروری است.
۳۸. گزینه ۴
پژوهشگر با تجزیه و تحلیل اطلاعات پاسخ پژوهش را می‌یابد.
۳۹. گزینه ۳
پژوهشگر با ارائه دلایل علمی و منطقی فرضیه یا فرضیه‌های مطرح شده را رد یا تایید می‌کند.
۴۰. گزینه ۲
رد فرضیه به معنای شکست پژوهش و پژوهشگر نیست زیرا این پژوهش به کسانی که با این سوال مواجه شده اند پاسخ می‌دهد و از طرح دوباره آن جلوگیری می‌کند.

۲۱. گزینه ۲
با مکان وقوع پدیده‌ها سروکار دارد این که پدیده‌ها در چه مکانی به وقوع می‌پیوندند.
۲۲. گزینه ۱
چه چیزی؟ با ماهیت هر پدیده یا مسئله دلالت دارد. وجود ریزگردهای بیش از حد مجاز در هوا
۲۳. گزینه ۳
تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر علت آلودگی هوا می‌باشد.
۲۴. گزینه ۳
در فصل تابستان استان‌های غربی و جنوب کشورمان به علت گرمی هوا با ریزگردهای بیش از حد مجاز در هوا مواجه هستند.
۲۵. گزینه ۴
چه‌طور به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد.
۲۶. گزینه ۱
حس کنجکاوی انسان درباره جهان و زندگی و مسائل گوناگون آن سبب شده است که انسان تلاش کند نسبت به ناشناخته‌ها، آگاهی و شناخت پیدا کند.
۲۷. گزینه ۲
اولین گام طرح سؤال و بیان مسئله و آخرین گام نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها می‌باشد.
۲۸. گزینه ۴
پژوهشگر باید مسئله را واضح و روشن بیان کند.
۲۹. گزینه ۱
بهتر است صورت مسئله به شکل سوالی نوشته و از عبارات خبری و جملات کلی و نامعلوم جلوگیری شود.
۳۰. گزینه ۲
نکته مورد توجه در گام اول این است که پژوهشگر باید پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد تا با این کار نسبت به موضوع اطلاعات بیش‌تری پیدا کند.